

Uzasadnienie

A. Potrzeba i cel wydania rozporządzenia

Rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu planu usuwania lub zabezpieczania wyrobów zawierających azbest stanowi wykonanie delegacji z art. 19 ust. 5 projektowanej ustawy o wyrobach zawierających azbest wpisanej do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod nr UC60.

Rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdroży:

- 1) dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. UE L 330 z 16.12.2009, str. 28, Dz. Urz. L 198, 25.07.2019, str. 241 Dz. Urz. UE L 2023/2668 z 30.11.2023);
- 2) dyrektywę Rady z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (87/217/EWG) (Dz. Urz. UE L 085 z 28.03.1987, s. 40, Dz. Urz. UE L 377 z 31.12.1991, str. 48, Dz. Urz. L 122 z 16.05.2003, str. 36, Dz. Urz. L 150 z 14.06.2018, str. 155, Dz. Urz. C 241 z 29.08.1994, str. 21).

Projekt rozporządzenia reguluje zagadnienia związane z zakresem planu usuwania lub zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, zwanym dalej „planem”, do opracowania którego będzie zobowiązany wykonawca przed przystąpieniem do prac remontowych obejmujących usunięcie lub zabezpieczenie wyrobów zawierających azbest albo prac rozbiórkowych obiektu, urządzenia lub instalacji, w których znajdują się wyroby zawierające azbest.

Obecnie obowiązek sporządzenia planu prac jest określony w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. poz. 649 i 2010 r. poz. 1089), jednakże rozporządzenie to nie ustala szczegółowego zakresu planu.

B. Szczegółowy opis projektowanych regulacji

W § 1 określone zostały wymagane elementy planu. Biorąc pod uwagę, że plan powinien uwzględniać stopień skomplikowania robót budowlanych, specyfikę i charakter obiektu, instalacji lub urządzenia oraz warunki ochrony przeciwpożarowej, niezbędne jest aby plan obejmował:

1. Identyfikację wyrobów zawierających azbest w obiekcie, instalacji lub urządzeniu.

Należy mieć na względzie, że wyroby azbestowe różnią się między sobą pod kątem właściwości fizycznych. Przykładowo płyty azbestowo-cementowe czy wyroby cierne azbestowo-kauczukowe po latach użytkowania mogą znajdować się w różnym stanie technicznym. Uszkodzone lub zdegradowane wyroby azbestowe stwarzają większe zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi z uwagi na wyższe ryzyko emisji rakotwórczego azbestu do środowiska.

W celu dokonania prawidłowej identyfikacji wyrobów zawierających azbest należy precyzyjnie określić rodzaje tych wyrobów, podać ich ilość i masę (dla każdego wyrobu zawierającego azbest odrębnie). Wskazanie w planie rodzajów wyrobów zawierających azbest oraz ocena ich obecnego stanu technicznego pozwoli na wybór odpowiednich metod usuwania lub zabezpieczenia tych wyrobów. Określenie ilości wyrobów zawierających azbest umożliwi ocenę skali zagrożenia na danym obszarze i pozwoli zaplanować przedsięwzięcie od strony finansowej i logistycznej.

Bezpieczne wykonanie prac remontowych czy rozbiórkowych wymaga określenia lokalizacji wyrobów azbestowych. Graficzna forma planu sytuacyjnego ze szczegółowym usytuowaniem wyrobów zawierających azbest w obiekcie, instalacji lub urządzeniu umożliwi zobrazowanie położenia usuwanych lub zabezpieczanych wyrobów. Plan sytuacyjny może mieć formę wyrys z dokumentacji technicznej, szkicu odręcznego albo wydruku z elektronicznego systemu mapowego z zaznaczonym wyraźnie obiektem, urządzeniem lub instalacją.

Wszystkie te informacje są także istotne dla celów monitoringu realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Informacje to powinny być spójne z ewidencją wyrobów zawierających azbest prowadzoną przez jednostki samorządu terytorialnego w Bazie Azbestowej.

2. Metody wykonywania planowanych prac.

Wybór metody usuwania lub zabezpieczania wyrobów zawierających azbest oraz konkretnych rozwiązań technicznych będzie zależał od rodzaju usuwanych lub zabezpieczanych wyrobów zawierających azbest, ich gęstości objętościowej oraz umiejscowienia wewnątrz lub na zewnątrz obiektu, instalacji lub urządzenia.

Wybór maszyn i urządzeń, które będą wykorzystywane podczas prac polegających na usuwaniu lub zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest, a następnie sporządzenie w planie ich opisu, powinno zostać dokonane pod kątem skuteczności tych środków technicznych w ograniczaniu emisji azbestu (np. urządzenia do odsysania pyłu, systemy filtracyjne). Istotne jest więc, aby opis maszyn i urządzeń zawierał: nazwę i liczbę maszyn i urządzeń, metody ich stosowania, opis procedur wstępnego czyszczenia w strefie pracy, metody czyszczenia i konserwacji (w tym wymiany filtrów włókninowych z elementów filtracyjnych maszyn i urządzeń), jak również sposób postępowania z odpadami zawierającymi azbest powstającymi podczas użytkowania, czyszczenia oraz konserwacji maszyn i urządzeń. Maszyny i urządzenia powinny podlegać regularnym przeglądom, obejmującym także ich oznakowanie. Z opisu takiego przeglądu powinno wynikać potwierdzenie przydatności maszyn i urządzeń do ponownego użycia po ich oczyszczeniu i przeglądzie sprawności.

Zawarcie w planie opisu innych niezbędnych procedur jest szczególnie istotne w przypadku prac na wysokości, prac przy urządzeniach i instalacjach energetycznych oraz innych pracach określonych jako szczególnie niebezpieczne w przepisach wydanych na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 237¹⁵ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy lub w instrukcjach eksploatacji urządzeń i instalacji. Dotyczy to także innych prac o zwiększonym zagrożeniu lub wykonywanych w utrudnionych warunkach, uznanych przez wykonawcę prac jako szczególnie niebezpieczne.

3. Zakres i sposób zabezpieczeń osób narażonych na działanie azbestu oraz środowiska.

Zapewnienie bezpieczeństwa osób wykonujących prace polegające na usuwaniu lub zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest oraz osób postronnych wymaga zachowania szczególnych środków ostrożności.

Uwzględniając w planie opis środków technicznych należy wskazać w szczególności jakie materiały zostaną użyte do wydzielania i oznakowania miejsca wykonywania prac oraz ograniczających emisję azbestu, jak również jakie urządzenia będą służyć do oczyszczania powietrza i miejsca wykonywania prac oraz jakie zostaną użyte urządzenia sanitarne.

Prace powinny być prowadzone w sposób minimalizujący pylenie. Wyroby zawierające azbest powinny być w miarę możliwości demontowane w całości, bez ich łamania, czy kruszenia. W celu ograniczenia pylenia powinno zostać prawidłowo wyznaczone usytuowanie ogrodzenia

miejsca wykonywania prac, z zachowaniem bezpiecznej odległości od dróg komunikacyjnych dla osób pieszych, w zależności od wielkości i miejsca emisji azbestu poza miejsce wykonywania prac.

Bezpieczne prowadzenie prac obejmuje także zapewnienie osobom zajmującym się usuwaniem lub zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej, w tym odzieży ochronnej. Uwzględnione w planie odpowiednie procedury powinny odnosić się także do doboru środków ochrony układu oddechowego z wymuszonym przepływem powietrza.

Kluczową kwestią pozostaje wydzielenie stref pracy, które wykonane prawidłowo, pozwoli ograniczyć ryzyko narażenia na działanie azbestu. Prawidłowa organizacja stref pracy ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpiecznych warunków pracy osób narażonych na działanie azbestu. Wykonawcy prac muszą wydzielić strefę czystą (miejsce przygotowania do wykonywania prac), strefę przejściową (dekontaminacyjną) – służącą do zdejmowania odzieży ochronnej i czyszczenia narzędzi oraz strefę prac – będącą miejscem usuwania lub zabezpieczania wyrobów zawierających azbest. Plan powinien wskazywać sposób i usytuowanie wejścia do strefy pracy i wyjścia ze strefy pracy, a także usytuowanie i warunki użytkowania komory dekontaminacyjnej. Określone powinny zostać materiały, które zostaną użyte do wydzielenia strefy pracy, jak również parametry podciśnienia utrzymywanego w środku strefy pracy.

Plan powinien zawierać opis organizacji przebiegu pracy, z uwzględnieniem kolejności robót, wyznaczenia ciągów komunikacyjnych, organizacji ruchu powietrza oraz wymagań dla przemieszczania odpadów zawierających azbest po terenie prac.

4. Harmonogram pomiarów stężeń azbestu w powietrzu.

Pomiar stężeń azbestu w powietrzu powinien odbywać się zgodnie z określonym w planie harmonogramem.

Niezbędne jest wskazanie w harmonogramie lokalizacji miejsc wykonania pomiarów stężeń azbestu w powietrzu, które będą się różniły w zależności od rodzaju wykonywanych prac, rodzaju wyrobów zawierających azbest oraz miejsca wykonywania prac wewnątrz lub na zewnątrz obiektu, instalacji lub urządzenia. Istotne jest wskazanie zarówno liczby i czasu wykonania pomiarów stężeń azbestu w powietrzu przed rozpoczęciem prac (tło), jak i po zakończeniu prac oraz po oczyszczeniu miejsca pracy, a przed usunięciem osłon zabezpieczających przed emisją azbestu i środków technicznych ograniczających emisję azbestu.

Harmonogram powinien określać procedurę postępowania w przypadku uzyskania wyższych wartości stężeń azbestu w powietrzu po zakończeniu prac i po oczyszczeniu miejsca pracy w porównaniu do wartości tła, w tym dodatkową procedurę oczyszczania miejsca pracy do uzyskania wartości równej wartości tła lub niższej.

Wymagane jest także opracowanie procedury pomiarów stężeń azbestu w powietrzu po oczyszczeniu miejsca pracy w strefie pracy i poza strefą pracy.

Harmonogram pomiarów stężeń azbestu w powietrzu, z uwzględnieniem rodzaju pomiarów, ilości, miejsca i czasu ich wykonania, powinien znaleźć odzwierciedlenie w tabelarycznym zestawieniu.

5. Sposoby wyeliminowania lub ograniczania emisji azbestu w trakcie wykonywania prac i po ich zakończeniu.

Miejsce wykonywania prac powinno być regularnie monitorowane zarówno w trakcie ich wykonywania, jak i po ich zakończeniu. Na wypadek wystąpienia niepożądanych zdarzeń, takich jak awaria instalacji lub urządzenia, czy katastrofa budowlana plan musi uwzględniać odpowiednie procedury postępowania. Takie procedury muszą być również określone w przypadku przekroczenia wartości najwyższego dopuszczalnego stężenia.

Stan po zakończeniu prac i po oczyszczeniu miejsca prac powinien znaleźć swoje odzwierciedlenie w raporcie uwzględniającym wyniki pomiarów stężeń azbestu w powietrzu.

Ważnym etapem prac jest końcowe oczyszczenie miejsca wykonywania prac, obejmujące także usunięcie osłon zabezpieczających przed emisją azbestu i środków technicznych ograniczających emisję azbestu. Prawidłowo wykonane czynności będą ograniczać ryzyko emisji azbestu do środowiska.

Po zakończeniu prac powinien zostać przygotowany plan sytuacyjny, uwzględniający położenie zabezpieczonych wyrobów zawierających azbest, w celu dołączenia go do dokumentacji technicznej obiektu, instalacji lub urządzenia.

6. Ocenę konieczności usunięcia lub pozostawienia wyrobów zawierających azbest w dotychczasowym miejscu – w przypadku prac rozbiórkowych.

W przypadku prac rozbiórkowych niezbędne będzie dokonanie analizy konieczności usunięcia wyrobów zawierających azbest lub możliwości pozostawienia tych wyrobów w dotychczasowym miejscu, w przypadku, gdyby usunięcie tych wyrobów przed rozpoczęciem prac rozbiórkowych spowodowało większe zagrożenie dla zdrowia osób narażonych na działanie azbestu lub innych osób.

Niezbędne będzie także określenie sposobu postępowania z odpadami zawierającymi azbest oraz oczyszczania miejsca wykonywania prac z azbestu, niezależnie od tego czy wyroby zawierające azbest będą usuwane przed pracami rozbiórkowymi czy też prace rozbiórkowe zostaną poprowadzone bez wcześniejszego usuwania wyrobów zawierających azbest.

W § 8 określono, że projektowane rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Jednocześnie ze względu na trwający równolegle proces legislacyjny projektu ustawy o wyrobach zawierających azbest termin wejścia w życie rozporządzenia zostanie dostosowany do wejścia w życie ustawy.

C. Pozostałe informacje

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji przewidzianej tymi przepisami.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia, o którym mowa w § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408).

Przedmiot projektowanego rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz § 52 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt rozporządzenia zostanie udostępniony na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia będzie miało wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców zajmujących się usuwaniem lub zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, co zostało określone w ocenie skutków regulacji. Obowiązek opracowywania planów pracy nie jest nowym obowiązkiem w porównaniu do przepisów aktualnie obowiązujących. Jednakże przepisy obowiązujące nie określają szczegółowego zakresu tego dokumentu, który jest istotny dla bezpieczeństwa pracy, ochrony życia i zdrowia ludzi przed narażeniem na działanie azbestu.